

At Congregation Ahavath Torah
Englewood, New Jersey

Weekly Parasha Insights

Shemot 5776

Harav Shmuel Goldin, Chief Rabbi
Rabbi Chaim Poupko, Associate Rabbi
Rabbi Morty Kuessous, Assistant Rabbi

Published by: **Raphael Benaroya**

Parasha Discussion

Independently Faithful

“And Moshe grew up and went out to his brethren and observed their burdens; and he saw an Egyptian man striking a Jew” (2:11)

When Moshe grew up, he left Pharaoh’s palace to see the suffering of his people and grieve with them. He encountered an Egyptian taskmaster beating a Jew and Moshe killed the Egyptian. Rashi cites a Midrash which states that the Egyptian was beating the Jew for the following reason: The Egyptian became attracted to the Jew’s wife. He waited for the Jew to leave for work, and then entered his house. The woman, thinking that it was her husband, had relations with the Egyptian. Upon his return home, the Jew became aware of what transpired, and confronted his taskmaster, who subsequently began beating the Jew.¹ The Siftei Chachamim explains that it is for this offense that Moshe was permitted to kill the Egyptian, for adultery is a violation of the Noachide Laws and therefore punishable by death.²

The explanation of the Siftei Chachamim contradicts the Talmudic explanation. The Talmud derives from Moshe’s killing the Egyptian that a gentile who strikes a Jew is

subject to capital punishment.³ Clearly, the Talmud understands that Moshe’s justification for killing the Egyptian was not the Egyptian’s act of adultery. However, that raises the following question: How can the Talmud derive the law that a gentile striking a Jew is a capital offense? Perhaps Moshe killed him for the reason given by the Siftei Chachamim.

The Torah in its complete form is comprised of both the Written and Oral Law taught to Moshe at Mount Sinai.⁴ Although a person cannot study one without the other, for they complement each other, our Sages specifically took note of what was recorded in the Written Law and what was taught orally. The Torah in its written form must be understandable independently, as well as in conjunction with the Oral Law. Therefore, the fact that Moshe struck down the Egyptian with no mention of his adulterous actions, indicates to Chazal that the Egyptian’s death must have been justified for the reason given in the simple reading of the verses; the only offense noted is the beating of the Jew. Chazal therefore derive that a gentile striking a Jew must be a capital offense.

Adapted from a Shiurim of HaRav Yochanan Zweig of the Talmudic University of Florida

¹ 2:11

² Ibid

³ Sanhedrin

⁴ See Rambam introduction to Sefer Hamizvos

Kept Alive

This week's Torah portion, Shemot is the first portion of the book of Exodus. At the beginning of the portion we read, "Pharaoh commanded all his people saying, cast into the river and every daughter you shall keep alive."

Pharaoh ordered that the boys be cast into the Nile, for he had been informed by his astrologers that it would be a Jewish child who would redeem the Jews. In his decree concerning male babies the fate of the girls should have not been mentioned. In truth however, Pharaoh's comments concerning the girls were just as harsh a decree as that of the male children.

Pharaoh ordered the Egyptians to drown the boys, causing their physical death. The Egyptians were also told to keep the girls alive, that is, raise them in the Egyptian way of life, thus causing their spiritual demise.

The decree that "every girl you shall keep alive" was no less harsh than "every boy shall be cast into the river". To destroy the soul is as evil as annihilating the body, for spiritual death is as abhorrent as physical one.

The Nile was one of the Egyptians' deities; the Egyptians worshipped it for it was the source of their livelihood. Accordingly, "Casting the children into the river" indicates the two aspects of Egyptian exile. There was the physical exile that sought to destroy the body and the spiritual exile in which Jews were cast into the idolatry and hedonism of Egypt.

The Egyptian exile is the root of all subsequent exiles including our present one.

Nowadays, too, "Pharaoh" is alive and well. Pharaoh can be found to influence Jewish children who are subjected to be cast into the "river" where they are to be swept up in the current of moral depravities of contemporary society.

It is said of the Exodus: "By virtue of righteous women of that generation were our ancestors freed from Egypt". What was so special about those women?

These women managed to raise a generation of Jews, utterly ignoring Pharaoh's decree. They knew that G-d alone must be heeded. By virtue of these righteous women our ancestors were freed from Egypt.

Adapted from Torah Thought of the Week by Rabbi Mordechai Weiss of Lubavitch of Bergen County

Quick Halacha

The Talmud teaches that a person is required to review the weekly portion. The review must consist of reading a commentary or translation that is based on the interpretation of Chazal once preferably Targum Unkalus or Rashi. If a person uses Rashi as the translation, those verses for which Rashi does not offer any commentary should be read three times. One can read each verse twice with its commentary or complete each chapter twice (a pesucha or a setuma) followed by the commentary.

"וְתִקְרָא שְׁמוֹ מִשֵּׁה וְתֹאמַר כִּי מִן הַמִּים מְשִׁיתָהוּ" (ב' י')

דורש על זה הפסוק הבן איש חי, בספרו 'עוד יוסף חי – דרשות': "הדבר יפלא מי הכריחה לקרותו בשם זה על שם המשכתו מן המים דראוי להסתיר דבר זה ולהעלימו, ולא תתן פתחון פה להלשין, ובפרט כי שם זה קראתו בבית אביה, דאביה גם כן קורא אותו בשם זה, ובודאי יהיה להם הרגשה בדבר. ונראה לי בסייעתא דשמיא, גם זה בהשגחתו יתברך שיהיה נקרא בשם זה, ועם כל זה נסמית עין שכלם ואינם מרגישים בדבר, ואחר זה כשבא משה רבינו ע"ה לגאול את ישראל היה פרעה ושריו מעיהם מתחככים איך היינו קוראים בשם זה ולא הרגשנו בדבר, דהיה להם להרגיש ולומר זה הוא המושיע את ישראל שראו החרטומים שנפל למים, שאחר כך נמשך ועלה ונמסר בידינו וגדל בביתנו, ולא הרגשנו להרגו, ובזה ידעו הכל כי השם יתברך בעל היכולת ומשיב חכמים אחר, ודעתם יסכל שעשאים כבהמות ממש, שאין להם הרגשה של כלום.

עוד נראה דבר הכתוב מפלאות מעשיו יתברך, כי היא קראתו משה שהוא רצה לומר מושה אחרים, דהיינו מוציא את ישראל ומושה אותם מארץ מצרים, אך ותאמר לעיני הרואים פירוש וטעם לשם זה הוא, "כי מן המים משיתיהו", דקאי עליו, ובאמת זה הפירוש הוא היפך הפשט של משמעות השם שלו, כי שמו מורה שמושה אחרים, אם כן הוא הוא המושיען של ישראל באמת, שמושה אותם ממצרים, והוא הגואל את ישראל. עכ"ל.

"וְתִקְרָא שְׁמוֹ מִשֵּׁה...כִּי מִן מִים מְשִׁיתָהוּ" (ב', י')

נאמר במדרש רבא שמכאן למדים על שכרם של גומלי חסדים, הכיצד: אף-על-פי ששמות מספר היו למשה, לא נקבע לו שם בכל התורה אלא כמו שקראתו בחייה בתיה, ביתו של פרעה, שהראתה חמלה גדולה על ילד עברי ולא רק שהצילתו אך גם שהביאתו לביתה וגידלה אותו כבן ממש, ואפילו הקב"ה לא קראו בשם אחר.

"כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֵתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמָּת קִדְשׁ הוּא" (ג' ה')

הרה"ג ר' ירוחם ליבוביץ זצ"ל, משגיח ישבת מיר, כותב בספרו 'דעת תורה': יעוין ברמב"ן מבואר שם כי בכל מקום שהשכינה נגלית קדוש הוא, ונתקדש כל ההר ברדת השכינה אל ראש ההר, ומשה בהר היה עומד כי שם עלה שנאמר "ויבא אל הר האלקים חורבה" והסנה היה בראש ההר, והנה כולו קדוש, ומזה כי הר הבית כולו קדוש בגלל השכינה אשר שם.

"וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרַיִם" (ו' ו')

הרב מנחם מנדל מקוצק אומר שהצעד הראשון לחירות הוא המרידה בעבדות. לא תתכן גאולה עד שאין מואסים לחלוטים בגלות, כאן משה מבשר לישראל שהקב"ה יוציא מקרבם את הסבלנות ואת הקבלה על עצמם לשעבוד של מצרים ותועבותיה ויביאם לידי כך שלא יוכלו לסובלה יותר. יש להצטער על שזה היסוד שממנו צומחת הגאולה. אפילו בימינו אנו רואים שסבל ויסורים הם שהביאו לאחינו למאוס בארץ מגוריהם בגלות אם בארצות ברית המועצות אם באירופא למצוא מקומם בארה"ק.

ומרחיק לכת על כן האור החיים שאומר: הגאולה תבא כשיתעוררו הלבבות ויאמרו הטוב לכם כי תשבו בחוץ לארץ גולים מעל שולחן אביכם!! ומה הנאה אתם נהנים בחיי נכר?

הפטרת שמות

(ישעיהו כ"ז, ו' - כ"ח; כ"ט, כ"ב - כ"ג)

פרשת שמות פותחת בציון ירידת יעקב למצרים ונוקבת בשמות בניו בתוך שבעים הנפש שבאו שם. נשים לב שהתורה מונה אותם כ"נפש" לשון יחיד, ללמדנו שמאוחדים באו. הפרשה ממשיכה בסיפור השיעבוד ומסיימת בהבטחת הגאולה.

ההפטרה, מעין הפרשה, מתחילה אף היא בנבואת ישעיה המפורשת ביעקב מסקרת את עול הגלות הבאה אך רואה בפריחת ישראל כעם מאוחד לעתיד לבא. אומר הנביא (כ"ז ו'): "הבאים ישרש יעקב וציץ ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה", כאן "יעקב" המסמל נחיתות ומדרגה נמוכה יעלה למעלת "ישראל" המראה גדולה ושררה.

ישעיהו ניבא בתקופה בה עשרת השבטים עמדו בשפל מדרגה רוחנית ועמדו לפני תבוסה וגלות. יהודה ומלכות דוד סבלה התדרדרות רוחנית אף היא. "הוי עטרת גאות שפרי אפרים וציץ נבל צבי תפארתו אשר על ראש גיא שמנים הלומי יין, הנה חזק ואמץ לד' קזרם כרד שער קטב קזרם מים כבירים שטפים הניח לארץ ביד, ברגלים תרמסנה עטרת גאות שכורי אפרים" (ישעיהו כ"ח א' - ג'), אומר הנביא על ממלכת ישראל. וכן ממשך הנביא בביקורת על ממלכת יהודה (כ"ח ז'): "וגם אלה ביינו שגו ובשכר תעו להן ונביא שגו בשכר נבלעו מן היין תעו מן השכר".

אך אלקי ישראל לא שוכח את עמו לעולם ובריתו עם האבות כפי שזכרם במצרים בפרשתנו וברבות הימים יחזרו מאוחדים לגדולתם כאומרו (כ"ט כ"ב - כ"ג): "לכן זה אמר ד' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה בוש יעקב ולא עתה פניו יחורו, כי בראתו ולדיו מעשה ידי בקרבו יקדישו שמי והקדישו את קדוש יעקב ואת אלקי ישראל יעריצו".

ימי השובבים

בימים אלו מתחילים ימי השובבים - ראשי תיבות של פרשיות ספר שמות: שמות, נארא, בא, בשלח, יתרו, משפטים. בספרים הקדושים נאמר, כי אלה השבועות נחשבים כעת מיוחדת להתעוררות ולחשבון נפש ומסוגלים להתחזקות ביראת שמים. מקובל בתקופה זאת להתחזק במיוחד בלימוד הלכות הקשורות לטהרת הבית היהודי וקדושת המשפחה. האריז"ל מלמד שימי השובבים נאותים במיוחד לתשובה ולכפרה על חטאים, כפי שמרומז בפסוק: "שובו בנים שובבים". בבאר היטב (סימן תרפ"ה סוף קטן ב') הביא בשם האריז"ל הסבר מדוע מיוחדים ימים אלו להתעוררות - שבפרשת שמות מתחיל שיעבוד מצרים שנועד לתקן את חטא האדם הראשון (ע"פ מדרשים וגמרא) ומתמשך עד פרשת משפטים וכולל בה למדים ענין עבד עברי.

בשנה מעוברת מוסיפים לימי שובבים 'ת'ית' - ראשי תיבות של פרשות תרומה, תצוה וע"פ הישערי תשובה' כתב שיש מתענים גם ת"ת רק שנה מעוברת ובשאר השנים רק שובבים. ובי'רכי יוסף' (להחיד"א) כתב בשם ר"ח ויטאל ז"ל שבשנה מעוברת תיקונו רב יותר.

יש הטובלים במקווה בימים אלו ע"פ מה שכתב השל"ה שסגולת המקווה להחזיר הנשמה למקומה, וכן מצינו שהחוזר בתשובה צריך טבילה ולכן נהגו להרהר בתשובה לפני טבילה - בפרט בימים אלו. אך כל זה מועיל אך ורק ששב מהדברים שהביאוהו לחטוא, ומתעורר להתחזק ולחזור בתשובה ולשמור היטב על גידרי הלכה.

DEDICATIONS

לרפואה שלמה:

הרב יעקב יחזקאל חי הכהן בן סומבול
האלוף (מיל.) יאנוש בן גל
האלוף (מיל.) מאיר דגן
הגב' רחל דיין

לכבוד השמחה:

להולדת בן לגיורדנה ודוד בן-ברוך
ואיחולים למשפחת פומרנס, הסב
והסבתא

בענין כח היחיד

התורה בספרה לנו על בת פרעה אשר הצילה את משה רבינו ממימי היאור, רוצה ללמדנו בכך את כח פעולתו של היחיד שאינו נרתע להתיצב מול עולם הרשע כולו. היחיד המסוגל במעשה אחד לשנות את הלך מאורעות העולם. באותם ימי מצרים אפלים, היתה זו סכנת נפשות להציל את חייו של ילד עברי. המצריים כולם, בודאי, הלכו לפי השליט ולאור רוח החברה ששררה באותם הימים, זאת גם אם במקרה נותרו בלב כמה מהם רגשות אנוש. על כן, על רקע זה, זוהר ביותר המעשה הגדול שעשתה בת פרעה, לא בהסתר כי אם לנגד עיני אמותיה, ובכך קראה תיגר על רשעת אביה וגזירותיו האיומות.

לכאורה, אנו צופים כאן במעשה גדול ונפלא לכשלעצמו: הצלת תינוק ממוות! אבל למעשה זכתה בת פרעה להיות חוליה חשובה בשרשרת גאולתו של עם ישראל - לדורות. ללמדנו, את ערכו של כל מעשה ומעשה שעושה היחיד, אשר לעולם לא נוכל לדעת עד היכן יגיעו תוצאותיו והשלכותיו. אולם למעשה של בת פרעה קדם מעשה אחר שגם הוא קבע את גורל עם ישראל. מלמדנו המדרש: "עמרם גדול היה. כיון שראה שאמר פרעה הרשע: 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו' אמר: 'לשוא אנו עמלים', עמד וגירש את אשתו. עמדו כולן וגירשו את נשותיהן, אמרה לו בתו: 'אבא, גזרתך קשה משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות'. עמד והחזיר את אשתו, עמדו כולן והחזירו את נשותיהם". (מס' סוטה דף י"ב).

במבט ראשון נראה לכאורה שהצדק היה עם עמרם. הוא התבונן במצבו של עם ישראל וראה שהוא ללא נשוא, ללא תקווה וללא אור. על כן, טוב יותר לא להביא ילדים ולראות באבדנם הוודאי, חלילה. אבל מרים הצילה את המצב. היא התבוננה על המציאות בעיניים אחרות, נבואיות (ע"ש בגמ'), והדברים שהשמיעה באזני אביה גרמו לשינוי הלך רוח בעם ולהחדיר בלבו מחדש את האמונה בגאולה שלימה, חרף הצרות והיסורים. שיחה קצרה, ואילו תוצאותיה הנפלאות. עמרם שמע בקולה ובעקבותיו - העם כולו!

הנה כוחו של יחיד, כפי שמתגלה בפרשת הולדתו של משה. כוחו של יחיד המשנה את הלך האנושות כולה, את האוירה הכללית ומעלה את ישראל לכף זכות.

בענין מסירת נפש

"וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אָחִיו וַיְרֵא בְּסַבְּלֹתָם" (ב' י"א)

מפסוק זה אנו למדים שגדלותו של משה, היתה בזה שיצא אל אחיו וראה בסבלותם, ולמרות שהיה יושב בכבוד מלכים, בבית פרעה המלך, הנה הרגיש תמיד שהוא יהודי ומקומו בין אחיו, ולכן זכה לגדולה כי היתה בו המידה היקרה של מסירת נפש, וכך אמרו חז"ל: "כשהיה רואה משא של צעיר על זקן, היה לוקח את המשא, שם אותו על כתיפו ובוכה ואומר: 'מי יתן מותי תחתיתכם וכו'', וגם גאולתם של ישראל היתה בזכות מסירת נפש שהיתה במשה, כאומרם ז"ל במדרש: 'אמר הקב"ה למשה, אם אתה גואלן מוטב ואם לאו אין אחר גואלן'".

והסיבה לכך, בני ישראל לא היו ראויין מצד עצמם לצאת כי היו ערומים מהמצות ככתוב: "ואת ערום ועריה", אך נגאלו בזכות מסירות נפש שהיתה במשה, ולכן ראינו שמכל הטענות שטען משה כשדי שלחו להוציא את ישראל ממצרים, לא טען טענה חזקה, והיא איך אלך אל פרעה והלא גזר דין מות מרחף על ראשי, ככתוב: "וישמע פרעה את הדבר הזה ויקבש להרוג את משה" ואם היה טוען טענה זו, לא היה כועס עליו ד', כדרך שלא כעס על שמואל, כשצוהו ד' ללכת ולמשוח אחד מבני ישי למלך אמר: "איך אלך ושמע שאול והרגני", כי אין סומכין על הנס אך משה לא טען טענה זו כי היתה בו מסירות נפש גדולה לעם ישראל.

וכן אמרו על הכתוב: "ויירד משה מן ההר אל העם" מלמד שנתפנה מכל עסקיו וירד אל העם וכי אלו עסקים היו לו למשה במדבר, אלא משה לא התעסק בדברים העומדים ברומו של עולם, אלא ירד אל העם לטפל בהם ולשפוט אותם על הבלי וקנייני עולם הזה.

וכן כשרצה להכנס לארץ והתפלל לשם כך חמש מאות וחמש עשרה תפלות כמנין "ואתחנן" אמר לו ד': "אם אעברה נא אתה מבקש - אין סלח נא", באותה שעה אמר משה: "יאבד משה ואלף כמשה ולא תנוק צפורן אחת קטנה של ישראל". כי נתברך במידה היקרה של מסירות נפש. (המשך בעמוד הבא)

מסירות נפש (המשך)

ולא רק שלא משה חס על עצמו, אלא גם על אשתו וילדיו לא חס ולקחם עמו למצרים להיות יחד עם שבטי ישראל לסבול את צרתם וזהו אומר: "ויגדל משה ויצא אל אחיו" שכל גדלותו של משה באה לו מתוך "ויצא אל אחיו" דהיינו בזכות המסירות נפש, וזהו אומר: "כל עליותיו של משה בהשכמה היו" דהיינו שכל מעלותיו ומדרגותיו באו לו בזכות המסירות נפש וההשכמה שהיתה טבועה בו לטובתן של ישראל ולכן זכה למלוך על ישראל ככתוב: "ויהי בישראל מלך".

מעשה אבות סימן לבנים - שלא יאמר אדם "שלום עלי נפשי" אלא יש לדאוג לזולתו. ומהיכן נרשעה במשה מדה זו של מסירת נפש, יש לומר: א) מאמו ואחותו שפרה ופועה שמסרו נפשם להחיות את הילדים נגד גזירת פרעה. ב) קיבל מידה זו מבתיה בת פרעה שכפרה בגילולי בית אביה ובמסירות נפש הצילה את משה.

בענין השתדלות

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרֶה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַמְרָאָה הַגְּדֹלָה הַזֶּה מִדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסֵּנֶה" (ג' ג')

חז"ל מיחסים חשיבות רבה לפעולה, ולו הקטנה ביותר, מצד האדם לגרום לו לסייעתא דשמיא ולהוצאה לפועל של רצונו.

מסופר בילקוט שמעוני (פרשת שמות רמז קס"ט): "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרֶה נָא וְאֶרְאֶה" [ג' ג'] רבי יוחנן אמר: 'שלוש פסיעות פסע משה', ריש לקיש אמר: 'לא פסע אלא צוארו עקם'. אמר הקדוש ברוך הוא: 'נצטערת לראות חייך שאגלה עליך מיד' - 'ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה'. נמצינו למדים מכאן כי בזכות רצונו של משה לראות את המראה האלוהי, זכה שתגלה השכינה אליו אפילו שעל פי דברי החכמים מעשהו היה כביכול פעוט ביותר בכיוון.

ומסביר הרה"ג ר' שמחה זיסל זיו זצ"ל, המכונה "הסבא מקלם": במעשה פעוט זה פתח משה פתח כחודו של מחט ובכך נפתח לו פתח כפתחו של אולם. הקב"ה מצפה מן האדם שיצעד את הצעד הראשון, כמדת ההשתדלות אשר בכוחו לעשות, והשאר - כך מובטח לנו - יבא מהשפעתו יתברך. וכדברי המדרש בשיר השירים (ה' ב'): "אמר הקדוש ברוך הוא לישראל בני פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודו של מחט ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרניות נכנסות בו", אף בתיה בת פרעה שלחה את ידה לתיבת משה, למרות שידעה כי התיבה רחוקה ממנה "אמות" הרבה. אך היא עשתה את אשר ביכולתה - "ותשלח את אמתה" ומשמים סייעו בידה "ונשתרבה אמותה אמות הרבה" (רש"י על פי מ"ס סוטה י"א). ידה התארכה וזכתה לסיים את המצוה בה החלה - למשות את תיבת משה מן המים.

על האדם, כאמור, מוטל לעשות את אשר ביכולתו על אף שידע הוא כי ללא סיוע משמים, לא יוכל להשלים את משימתו.

ועוד ראוי להתבונן בחשיבות הרצון הטוב והשמחה בענין. בפרשתינו מדובר באהרן (ד' י"ד): "וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלב" ובילקוט שמעוני (פרשת בהר רמז תרס"ה): "למדתך תורה דרך ארץ שכשאדם עושה מצוה יהא עושה אותה בלב שלם ושמח שאילו היה ראובן יודע מה כתבו אחריו שנאמר 'וישמע ראובן ויצילהו מידם', היה טוענו (ליוסף) להוליכו אצל אביו על כתפו. אלו היה אהרן יודע שהקב"ה כותב עליו 'וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלב', בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו. ואילו ה' בועז יודע שכותב עליו: 'ויצבוט לה (לרות) קלי', עגלות מפוטמות ה' מביא לה ומאכילה. עכ"ל.

וכתב הרה"ג ר' מאיר צבי ברגמן שליט"א, ראש ישיבת פונוביו בני ברק, וז"ל: "ושמעתי ממורי חמי שליט"א [זצ"ל], הלא הוא הרה"ג ר' אלעזר מנחם שך זצ"ל ראש ישיבת פונוביו] בביאור דברי המדרש דאילו ה' אהרן יודע, דכוונת דבריהם דאהרן הכהן מסיבת גדלותו ביראת ה' ובעבודתו הגדולה ליוצרו העביר את כל מעשיו ופעולותיו בכור הבחינה, ועל אף גדלותו בשנים ובנבואה מ"מ ענותנותו הגדולה גרמה שיצא משה בשמחה גדולה, אמנם לא רצה לעשות רעש בתופים ובמחולות והחזיק השמחה רק בלב כי ביקר מאד את מעשיו, שמא אין זה אלא פעולות חיצוניות, אמנם אילו ה' יודע שהקב"ה מכתוב עליו בתורה וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלב שזה פעולה אמיתית בלי שום פגם בודאי שה' יוצא בתופים ובמחולות ודוק היטב".

על פי האמור יפתח לנו פתח להבין חשיבות ההשתדלות, ויתרה מכך השמחה והרצון הטוב לעשותה כשנקרית בדרכינו ההזדמנות למעשים טובים ולמצוות.